

M. V e i n b e r g a
(Tartu)

ÜHISEID 'KÄSI' JA 'JALG' SÕNADEGA FRASEOLOGISME
EESTI JA LÄTI KEELDES

O.1. Eesti ja läti keele suhteid pole seni laiemalt uuritud. Läti keeleteadusest võib nimetada J. Endzelīnsi teoseid¹, samuti S. Rāģe, M. Rudzīte, A. Breidaksi ja mõnede teiste autorite artikleid üksikutest (peamiselt eesti resp. läänemeresoome keeltest laenatud sõnavara) küsimustest. Samasugune olukord valitseb ka eesti keeleteaduses. Laiemalt tuntakse P. Arumaa ja K. Abeni artikleid.²

O.2. Mõlema keele kontakti küsimus nõuab siiski suuremat tähelepanu ja süvenemist. Et saada selgemat ettekujutust nende keelte suhetest, püütaksegi käesolevas kirjutises vaadelda neid fraseoloogia tasemel. Just somaatilised³ fraseologismid on võrdlusobjektiks valitud sellepärast, et suur osa neist on vana päritoluga; seda tunnustavad arhaismid antud fraseologismide struktuuris⁴ ja vanade grammatiliste vormide kasutamine.⁵ Samuti on selgeks tehtud, et mingi kehaosa nimetusega seotud fraseologismi

¹ Я. Э н д з е л и н, О латышско-финских языковых связях. - Памяти академика Льва Владимировича Щерба 1880-1944. Ленинград, 1951, lk. 300-304; üksikmärkused monograafias И. Э н д з е л и н, Латышские предлоги I. Юрьев, 1905; II. Юрьев, 1906.

² P. A r u m a a, Eesti-liivi ja läti ühisest fraseoloogiast ning süntaksist. - Eesti Keel 1935, lk. 124-136; K. A b e n, Eesti ja liivi laene läti sõnavaras. - ESA III 1957, lk. 199-215.

³ Kr. sõna 'keha'; fraseologismid, mille koosseisu kuuluvad inimese või looma kehaosade või organite nimetused.

⁴ Näit. läti laist lekas valā 'jalga laskma'; sõna leka tähenduses '(jala)tald' tänapäeva keeles enam ei tunta.

⁵ Näit. somaatilise lekseemi kāsi või jalg kasutamine ainsuses mitmuse asemel.

erikaal sõltub selle kehaosa tähtsusest.⁶ Niisuguselt seisukohalt vähirivadki tähelepanu mõlemad jäsemed - käed ja jalad, sest oma spetsiifiliste funktsioonide tõttu on nad meie teadvuses seotud mingi konkreetse aktiivse seisundiga või selle muutumisega, liikumisega, igasuguste tõõ- ja tegevusvormidega - kõige sellega, milleta pole üldse mõeldav inimese täisväärtuslik olemine.

0.3. Võrdluseks on kasutatud 1) Läti Riikliku Ülikooli Filoloogiateaduskonna läti keele kateedri fraseoloogiakartoteegi materjali ja väljakirjutusi P. Šmitsi läti muinasjuttude ja muistendite kogust "Latviešu tautas pasakas un teikas", 2) autori väljakirjutusi järgmistest allikatest: Wiedemanni sõnaraamat (1893), A. Saareste "Eesti keele mõisteline sõnaraamat", "Eesti-saksa sõnaraamat" (1970), peale selle ilukirjandusest ja perioodikast. Võrdluseks on kasutatud ka K. Abeni sõnaraamatut "Igaupu-latviešu vārdnīca" (1967).

0.4. Ülevaates fraseoloogia kui lingvistilise dissipliini tekkimisest läti keeleteaduses rõhutab A. Laua teoreetiliste probleemide lahendamise vajadust.⁷ Selline küsimusele lähenemine on tinginud ka käesoleva artikli struktuuri: eelkõige esitatakse materjali analüüsi tulemused ja seejärel eesti ja läti ühiste fraseologismide tabel, milles materjal on grupeeritud.

1.0. Materjal on grupeeritud põhiliselt semantika järgi, samal ajal silmas pidades ka fraseologismide abstraktsiooniastet ning võimaluse piires ka seost inimese psüühiliste protsesside ja seisunditega.

1.1. I osa 1. rühma fraseologismid näitavad inimese psüühilist seisundit konkreetses situatsioonis. Seejuures on nad kõik selliste vabade sõnaühendite homonüümid, mille sõnaline vormistus on vastavas emotsionaalses seisundis

⁶ P. V a k k , Suured ninad murdsid päid ... (Pea ja selle osad rahvalike ütluste peeglis). Tallinn, 1970, lk. 260.

⁷ A. L a u a , Vārda semantiskā struktūra un fraseoloģija (ilmumas).

tehtud žesti või liigutuse otsene, konkreetne kirjeldus, näit. käega (käpaga) lööma ~ heitma (~viskama), endale käega otsaette ~ vastu otsaesist lööma, käsi laiutama ~ laotama jne. Näit. "Mina olen kõik ära katsunud. Nüüd ei jää muud üle kui ähkida ja puhkida ja käsi laiutada." (O. L u t s , Suvi. Tallinn, 1970, lk. 129).

1.2. Ka osale 2. rühma fraseologismidele võivad vastata vabad sõnaühendid, ometi on vahet teha juba kergem, sest oma otseseski tähenduses kannavad need ühendid suuremat üldistust: nad iseloomustavad viisi, koguni protsessi võrreldes esimese rühma momentaansete žestide ja lühiajaliste tegevuste tähistamisega. Üldiselt väljendavad need fraseologismid seisundit (näit. tühjade (tühja) kätega, peost suhu) või millessegi või kellessegi suhtumist (näit. mõlema (kahe) käega ~ mõlemi käsi, käte peal hoidma ~ kätal kandma jne.).

1.3. Et nii läti kui ka eesti materjal on olnud võrdsest uurimisobjektiks,⁸ siis moodustavad 3. rühma fraseologismid (kus sõna käsi funktsioneerib pars pro toto printsiibil) omakorda kaks rühma, millest teine sisaldab enamasti eesti näiteid, somaatiline sõna käsi kohakäänetes.

1.4. II osa 1. rühma allrühm on moodustatud analoogiliselt I osa 1. ja 2. rühmaga (psüühilist seisundit või kellessegi suhtumist väljendavad fraseologismid), et ta aga II osa fraseologismide taustal on väike ja väheütlev, on ta tinglikult viidud jalgade põhifunktsiooni rühma (kuigi liikumisega otsesest seost ei olegi, näit. jalge alla tallama (trampima), jalga taha (ette) panema).

1.5. Ülejäänud rühmade iseloom peaks selguma tabelist endast. Sellist materjali grupeerimist ei tule muidugi võtta lõplikuna, ometi annab ta mõningaid objektiivseid kriteeriume ja lubab vältida ebasoovitavat materjali killustust ning rühmade omavahelist kattumist.

⁸ Võimalikud on aga ebavõrdsed tulemused eelkõige kasutatud eestikeelse materjali vähesuse tõttu.

2.1. Nagu tabelist nähtub, saab kiinnitust tees, et "somaatilised fraseologismid on üheks kõige internatsionaalsemate püsivate sõnaühendite kihistuseks"⁹ - ka siit on peaaegu alati leida otsemaid või kaugemaid vastavusi eesti ja läti fraseologismide vahel. Ühine tuleneb esiteks žestide ja nende sümbolika ühtsusest (eriti käega seotud fraseologismide puhul). Teiseks võivad sarnased metafoorid tekkida kehaosade ühiste funktsioonide tõttu.

2.2.1. Kuid mitte alati ei vasta ühe keele fraseologismile teises keeles püsiv sõnaühend; sama mõttekäik võib olla ka teiste keelevahenditega väljendatud. Nii kohatakse veel läti keeles fraseologismi pirmā roka /esimene käsi/ 'eelistus'¹⁰. Tänapäeva läti kirjakeeles võib see ette tulla ainult arhaismine, selle asemel kasutatakse substantiivi priekšroka (< priekšēja e. pirmā roka). Eesti keeles vastavat fraseologismi küll ei ole, kuid sama printsiibi järgi on tekkinud liitadverb eeskätt. Analogilist seost näeme eesti fraseologismi kellegi käsi jääb peale 'kellegi käes on ülekaal' ja läti substantiivi viršroka (< viršēja roka 'pealmine käsi') 'ülekaal' vahel. Üldiselt on liitsõnade kasutamine kunagiste sõnaühendite (fraseologismide) asemel eesti keelele iseloomulikum, näit. roku rokā - kāšikāes (< kāsi kāes), pa rokai - kāepārast (< kāe pārast) jms.

2.2.2. Eesti fraseologismidele, milles sõna kāsi on sisekohakäänetes, võib lätikeelne fraseologism mitte vastata ka sellepärast, et antud mõiste väljendamisel somaatilist lekseemi üldse ei kasutata. Näiteks funktsioneerib ühendverb kātte vōtma vahel teise verbi omamoodi stiililise tugevdajana tähenduses 'tõesti (midagi tegema)', ta rõhutab selle verbiga väljendatud toimingut, juhib sellele tähelepanu; seega tulebki käsitada seda ühendverbi fraseologismina. Näit. "Ei aita vanaemal muud, vōta aga kātte ja rāgi." (O. L u t s, Kevade, lk. 76), "Talv vōt-

⁹ F. V a k k, Suured ninad ..., lk. 16.

¹⁰ Siin ja edaspidigi järgneb lätikeelsele fraseologismile tema sõnasõnaline tõlge nurksulgudes, siis tähendus.

tis kätte ja tuli seekord juba viinakuul." (P. R u m m o , Kodumaal rännates. Tallinn, 1970, lk. 131). Sama väljendusviisi tuntakse ka läti keeles, ainult selle vahega, et stiililine rõhutaja on üksnes verb pemt(-ies) 'võtma'. Näit. "tie nu nēma un nuoplēsa kalnu" (K. M ũ l e n b a c h a Latviešu valodas vārdnīca II. Rediģējis, papildinājis, turpinājis J. E n d z e l ī n s . Rīgā, 1925 - 1927, lk. 898), "vēcākais nemas tev un nuomirst" (sealsamas, lk. 899). Märgitagu, et ka eesti keeles võib võtma vahel üksi esineda, näit. "On T. Lepiku hobune /fotonäitusel/, see tänapäeva muinasjutuline olend. Võta ja sõida temaga maailma otsa ja aegade hämarusse" (Edasi 1971, nr. 83, 2₄).

2.3.0. Üldse on fraseologismidel, millel sõna käsi on sisekohakäänetes, vähem läti vasteid (vt. I osa 3. rühma 2. allrühm), sest somaatilise sõna kasutamissfäär (ühendverbides ja postpositsioonidena) ei ole seal nii lai, ka eesti ühendverbiga sarnane verbi ja adverbis (s. o. adverbialiseerunud kohakäände rokā) kasutamine on tekkinud eesti ja liivi keele mõjul.¹¹

2.3.1. Läti keeles on verbi perfekteeerijaks prefiks. "Niisiis, kus pole vaja väljendada lõpetatud tegevust, seal kasutatakse vastavat mitte-liitverbi ilma prefiksita; seejuures prefiksit millegagi asendamata, sest tal on üksnes perfektivne tähendus. --- Kus aga prefiks mitte ainult ei perfekteeeri, seal väljendatakse tema erilist tähendust mingi asendava sõnaga - harilikult adverbiga."¹² Selle põhjal võiks arvata, et 3. rühma 2. allrühma eesti fraseoloogismidele vastavad läti fraseologismid on laenatud.

2.3.2. Suhted on siin ometi üpris keerulised; väljendusviisi laen üksi ei tarvitse veel olla fraseologismi laenulisuse kriteeriumiks. Näit. fraseologism ohjasid ~ ohje oma kätte võtma ~ enese käes hoidma - (sa)pemt ~ turēt grožus savās rokās. Ohjade kätte võtmine, käes hoidmine ja käest

¹¹ И. Э н д з е л и н , Латyšские предлоги II. Юрьев, 1906.

¹² J. E n d z e l ī n s , Latviešu valodas gramatika. Rīgā, 1951, lk. 960.

laskmine võib ka täiesti konkreetne olla. Ohjadega sõitja valitseb hobust. Täendus 'valitsema' on ka fraseologismidele üle kantud. Et ese ise - ohjad - oli tuttav niihästi eestlastele kui ka lätlastele, siis on võimalik, et siin polegi tegemist eesti laenuga, fraseologism võis tekkida paralleelselt mõlemas keeles. Seda näitab ka läti soomaatiline sõna mitmus eesti ainsuse kõrval. Võrreldes omakorda fraseologisme jalga laskma, varvast laskma ~ viskama ~ väristama, sääred tegema, putket tegema läti fraseologismidega laist lekas ~ käjas ~ pekas ~ lepas ~ kätus vajā, likt lekas (vajā), näeme, et eesti fraseologismides e i o l e ühendverbi. See võiks kinnitada, et vajā on siin tõesti vana adverbialiseerunud substantiivi vajā 'vabadus' (vrd. leedu valiā, vene ВОЛЯ) kohakääne, mitte aga eesti keele mõjul imperfektiivse grammatilise aja väljendamiseks kasutatav verbi prefiksi asendaja, nagu a priori võiks arvata.

3.0. Eesti ja läti keele soomaatilise fraseoloogia küsimusi on siin käsitletud ainult visandlikult. Et päriselt veenduda soomaatilise fraseoloogia kasutamise- ja levimissfääris ning tähtsuses, peab teda vaatlema ulatuslikult muu fraseoloogia taustal. Ka keelekontakte uurides peab võrdlema võimalikult laiemat (ja mitmekülgsemat) materjali - ainult sel teel on võimalik rahvuskeele fraseoloogia spetsiifikale läheneda ja omavaheliste mõjude üle otsustada. Suurt tähelepanu tuleks pöörata võimalike ühiste laenude kindlaksmääramisele, eriti vene ja saksa keelest. Peale selle peaks nii iga keele fraseoloogiat eraldi uurides kui ka kontaktküsimusi lahendades kasutama ka murdematerjali. Eriti tähtis oleks lõunaeesti murrete fraseoloogia, samuti ka fraseologismid Põhja-Lätis ja liivipärastes murretes.

I. K ä s i

1. Fraseologismid, mis näitavad inimese psüühilist seisundit konkreetses situatsioonis

Estikeelne fraseologism	Tähendus	Lätikeelne fraseologism
endale käega otsa-ette ~ vastu otsa-estist lööma	Äkilist selgust saama, midagi mäletama	iesist sev ar roku pa pieri
kätt südamele pan-nes	oma sõnu uskuma panema (pannes)	likt (liekot, likdams) roku (sev) uz sirds
käed ~ sõrmed (nä-pud) sügelevad ¹³	on tugev soov mi-dagi teha	rokas ~ pirksti niez
näppu suu peal hoidma	vaikima; hoiatama, vaikimisele sundi-ma	pielikt pirkstu pie lūpan
käega (käpaga) löö-ma ~ heitma (viska-ma)	millestki loobuma, millestki keeldu-ma, üksiküksust väljendama	atmest (mest) ar roku
käsi lajutama ~ laotama	võimaluste puudu-mist, võimatust, kaotust tõendama	(no)plāītīt rokas(-ām)
käsi hõõruma	rahuldust tundma, rahuldust väljen-dama	berzēt rokas ~ plaukstas
käsi ~ kaht(e) kätt kokku looma	üllatust, imestust väljendama	sasist ~ sapent rokas

2. a) Seisundit või b) millessegi (kellessegi) suhtumist väljendavad fraseologismid

a)

tühjade (tühja) kätega	ilma	tukšām rokām ~ ar tuksu roku
palja käega	ilma mingi vahen-dit	ar plikām rokām

¹³ Fraseologism on paigutatud siia rühma tinglikult.

käsi käes < käsi käes	üheskoos	roku rokā
käsi rüpes (süles) hoidma ~ rüppe panema	mitte midagi tege- ma, passiivselt millegi peale loot- ma	turēt ~ salikt (sa- nemt) rokas klēpi
peost suhu /elama/	vaeselt	no rokas mutē /dzīvot/
b)		
lahtiste kätega	meeleldi	(ar) atplestām rokam
mõlema (kahe) käega mõlemi käsi	erilise heameelega	(ar) abām rokām
kergele käel	muretult, vastutus- tundeta	ar vieglu roku
kätt jalga mõõda	hooletult, nagu juh- tub, pealiskaudselt	pa roku galam
käte ja jalgadega (käsi-jalu) /vastu/	kõigest jõust	(ar) rokām (un) kā- jām ~ ar kājam un rokam
oma käe peal (pea- le) ~ omal käel	ise, iseseisvalt, nõu (abi) küsimata	us savu roku
käega ~ käpaga kat- sutav	ilmne	rokām taustāms
oma käega ~ kätega	ise, omal jõul	savām rokām
kätt sirutama	abistama, toetama; leppimist pakkuma	(pa)sniegt roku
käte peal hoidma ~ kätel kandma	erilist heatahtlik- kust, armastust väljendama, helli- tama	nēsāt (nest) uz rokam
kätt sirutama (mil- legi järele)	millegi järele püüdlema; (püüdma) varastada	izstiept roku (pēc kaut ka)
(kellegi peale) kätt tõstma	lõõma, füüsilist mõju avaldama	pacelt roku (pret kadu)
kätele voli andma	füüsilist mõju avaldama	dot ~ laut rokām valu

3. Fraseoloogismid, kus sõna käsi funktsioneerib
pars pro toto printsibiil¹⁴

(kellelgi) käsi käib hästi ~ halvasti	(kellelgi) läheb hästi ~ halvasti	roka (rokā) labi iet
kätt paluma	abieluettepanekut tegema	lūgt roku
käsi ~ kätt külge panema ~ lüüma ~ pistma	1. midagi tegema, tõõle asuma; 2. kellelegi füü- silist mõju aval- dama; 3. ennast tapma	pielikt ~ piedurt roku(-as)
kätt proovima	proovima, katsuma	izmēgināt ~ (iz)provēt roku
käsi-st-jalust ~ kättest ja jalga- dest siduma	kedagi tegutsemis- võimetuks tegema, piirama	sasiet kādam rokas (un kajās) ~ sasiet kādu pie rokam un kajam saistīt (kādam) rokas (un kajās)
käsi vabaks saama	ennast vabastama	atbrīvot rokas
kellelgi on vabad käed	keegi on vaba, sõltumatu	kādam ir brīvas (kājās un) rokas
käsi /süüist/ puh- taks pesema	süüid enda pealt maha veeretama	mazgāt rokas ne- vainība
parem käsi	asendamatu abiline	labā roka
käed-jalad tõõd täis	palju tõõd	(darba) pilnas rokas
käest kätte	ühelt teisele	no rokas rokā
käega katsuda	kergesti kättesaa- dav, lähedane (lähedal)	ar roku aizsniegt
käepärast < käe pärast	1. lähedal; kerges- ti, hõlpsasti saa- vutatav; 2. soodus, sobiv (sobivalt), mugav (mugavalt)	pa rokai

¹⁴ Tähendus on tulnud metonüümia (sünekdoohhi) kaudu.

käe-jala juures ~ jala juures	1. lähedal; 2. käe- pärast; 3. juhusli- kult, kogemata, va- likuta; 4. üldse olemas ¹⁵	pie rokas
ohjasid ~ ohje oma kätte võtma (nõud- ma) ~ enese käes hoidma	võimu haarama (nõudma), võimui olema, midagi või kedagi valitsema	sanemt ~ turēt grožus savās rokās
ohjad on kellegi käes	keegi on võimul, keegi valitseb	kādam ir groži rokas
ohjasid ~ ohje kääst ära ~ lahti laskma	võimust loobuma, võimu kaotama	izlaist grožus no rokam
enda ~ oma kätte oma käes (enda kä- tes)	ise, endale, enda teada	savās rokās
end ~ ennast kätte (mitte) andma	(mitte) alistuma	(ne)doties rokās

II. J a l g

1. Fraseologismid, mille tähendus on seotud jalgade põhilise funktsiooniga - liikumisega

1) Fraseologismid, mis iseloomustavad käimist

Eestikeelne fraseologism	Tähendus	Lätikeelne fraseologism
jalgu järele vedama	1. viimase jõuga käima; 2. (mitte) ära elama ¹⁶	(ne)pavilkt kājas
jalad ei taha sõna kuulata	on raske (v. ker- ge) kõndida, pole jõudu	kājas (ne)klāusa ~ negrib klausīt
tee on jalge all	peab kuhugi minema, teele asuma	ceļš ir zem kājām

¹⁵ Eesti fraseologismil on seni konstateeritud üksnes
1. tähendus.

¹⁶ 2. tähendus on konstateeritud ainult läti fraseo-
logismil.

kuhu jalad kannavad ~ viivad	ükskõik kuhu	kur kājas nes
---------------------------------	--------------	---------------

2) Fraseologismid tähendusega 'ära jooksuma, põgenema'

jalgu selga võtma	ära jooksuma, põgenema	nemt ~ likt kājas par ~ par ~ pa pleciem
jalga laskma, varvast laskma ~ viskama ~ väristama sääred tegema putket tegema (putku panema ~ pistma)	- " -	laist lekas ~ kājas ~ pekas ~ lepas ~ kat- tus vajā (laist ~ likt lekas (valā))

3) Fraseologismid, mis näitavad jooksmise intensiivsust

et kannad välguvad	vāga kiiresti	ka kājas ~ papēži nozib
kellelgi läheb pind jalge all tuliseks	ei tohi paigale jāda; kellelgi on vāga kiire	kādam zeme deg zem kajam

4) Fraseologismid, mis väljendavad inimese psüühilist seisundit konkreetses situatsioonis või iseloomustavad kellesegi suhtumist

jalge alla tal- lama (trampima)	füüsiliselt või moraalselt hävita- ma, alandama	(ar) kājām (sa)mīt ~ (sa)mīdīt ~ sabradāt
jalga taha (et- te) panema	nimme takistama, halba tegema	(aiz)likt ~ palikt kāju prleksā

2. Fraseologismid, mis väljendavad seisundi muutmist:
üleminekut passiivsest (ebamäärasest) aktiivsesse
(kindlasse) seisundisse ja vastupidi

jalul olema	1. ärkvel, üleval olema; 2. rahutu, erutatud olema; 3. tekkima, algama, juhtuma ¹⁷	būt kājās
-------------	---	-----------

¹⁷ 2. ja eriti 3. tähendus esineb ainult läti fraseo-
logismil.

jalul olema ¹⁸	1. terve olema; 2. materiaalselt kindlustatud, iseseisev olema	büt uz kājām (pekām, nagiem)
jalule saama ¹⁹	1. terveks saama; 2. materiaalselt kindlustatuks saama	tikt uz kājām (pekām)
omal jalal ~ omil jalul seisma	iseseisev olema iseseisvaks muutuma	stāvēt uz savām kājām nostāties uz savām kājām
jalge alt pinda kaotama	kindlat tunnet, kindlustatud olemist kaotama	zaudēt pamatu zem kājām
koibi sirgu ajama	surema, kärvama	atstiept kājas (ķepas, ķepas)

3. Fraseologismid, mis iseloomustavad olukorda

kuivi jalu ~ kuiva jalaga	noomituseta, karistuseta	sausām kājām
raske jala peal	rase	uz grūtām kājām
pealaestjalatalani (jalatallast pealaeni ~ jalust peani ~ peast varbani)	ūleni, vāga	no galvas līdz kājām ~ papežiem
kahe (mõlema) jalaga	stabiilselt, ūleni, kindlalt	abām kājām
ühe jalaga hauas olema	surma lähedal olema	stāvēt ar vienu kāju kapa
voodist pahema ~ vasaku jalaga välja astuma	hommikust saadik arusaamatu põhjuse pärast (põhjuseeta) halvast tujuks olema	ar kreiso kāju no gultas izkāpt ~ piecelties
teise jala jaoks	1. esimest korda; 2. teist korda ²⁰	uz vienu kāju; us otru kāju

¹⁸ 1. tähendusega.

¹⁹ 1. tähendusega.

²⁰ Toostid; eesti keeles ainult 2. tähenduses.

4. Fraseologismid, kus sõna jalg funktsioneerib
pars pro toto printsiibil

jalga(gi) mitte tõstma	(mitte) minema, (mitte) tulema	(ie)spert (iecelt) ~ nēspert (necelt) (ne) kāju(-as)
jalge ees	takistuseks /ole- ma/	pa kājām
jala eest	tee eest	nost no kājām

Eespool on käsitletud ainult eesti ja läti keelele ühi-
seid fraseologisme; vaatlusest on välja jäetud juhud, mille-
le teises keeles vastet ei leidu.

М. Вейнберга
(Тарту)

ФРАЗЕОЛОГИЗМЫ СО СЛОВАМИ 'РУКА' И 'НОГА',
ОБЩИЕ ДЛЯ ЭСТОНСКОГО И ЛАТЫШСКОГО ЯЗЫКОВ

Резюме

В эстонском и латышском языках встречается много общих соматических фразеологизмов со словами 'рука' и 'нога'. В большинстве случаев они выражают определенное психическое состояние человека, а также отношение к кому-нибудь или к чему-нибудь. Такими фразеологизмами являются, например, эст. käsi laiutama ~ laotama - лат. plātīt rokas, эст. käega (kāpaga) lõõma ~ viskama - лат. atmest ar roku.

M. Veinberga
(Tartto)

EESTIN JA LÄTIN 'KÄSI' JA 'JALKÄ' -SANOIHIN
PERUSTUVIA FRASEOLOGISMEJA

T i i v i s t e l m ä

Eestissä ja lätissa on runsaasti ruumiinosia koskevia yhteisiä fraseologismeja, jotka sisältävät sanoja 'käsi' ja 'jalka', erityisesti sellaisia, jotka ilmaisevat ihmisen henkistä tilanneta sekä hänen suhtautumistapaa johonkin. Sellaisia ovat esim. eestin käsi laiutama ~ laotama - lätin plātīt rokas, eestin käega (kāpaga) lõõma ~ viskama - lätin atmest ar roku.